

El reconeixement de les persones LGTBIQ+ en l'Església

Montserrat Escribano i Enric Vilà
Pròleg de James Martin

EL RECONeixEMENT DE LES PERSONES LGTBIQ+ EN L'ESGLÉSIA

Montserrat Escribano Cárcel i Enric Vilà Lanao
Pròleg de James Martin sj.

Introducció: el servei pastoral de l'Església als catòlics LGTBIQ+	3
Reconeixement de l'orientació sexual: diversitat de situacions dins i fora de l'Església	6
Bíblia i orientació sexual	14
Condicó humana creient i sexualitat	21
Notes	28
Preguntes per a la reflexió	30

Montserrat Escribano Cárcel. Doctora en Filosofia. Premi extraordinari al doctorat. Màster en Ètica i Democràcia. Llicenciada en Teologia i Llicenciada en Humanitats. Professora a la Facultat de Teologia San Vicente Ferrer. Pertany a la junta de la European Society of Women in Theological Research (ESWTR), a la Asociación de Teólogas españolas (ATE) i al Grup d'Investigació en Bioètica de la Universitat de València (GIBUV). Forma, també, part del consell de redacció de la revista *Iglesia Viva* i de l'equip de formació de Càritas diocesana de València.

Enric Vilà i Lanao. Llicenciat en Teologia per la Facultat de Teologia de Catalunya. Llicenciat en Ciències Empresariales (M.B.A) per ESADE i màster en Gestió d'Entitats Sense Afany de Lucre (ESALS) per la Universitat de Barcelona (UB). Sotsdirector del Centre LGTBI de Barcelona. Membre de l'Associació Cristiana de Lesbianes i Gais de Catalunya (ACGIL) i del Fòrum Europeu de Grups Cristians LGTBI. Col·laborador de Cristianisme i Justícia i de la revista *Iglesia Viva*.

James Martin. Jesuïta. Escriptor i editor a la revista *America*. El 2017 el papa Francesc el va nomenar consultor de la Secretaria de comunicació del Vaticà. El seu llibre *Tender un puente* (2018) (ed. Mensajero) on explica com l'església catòlica i la comunitat LGTBIQ+ poden encetar una relació de respecte, compassió i sensibilitat, va suscitar un intens debat dins l'Església. El 2021 va estrenar al Festival de Cine de Tribeca (Nova York), un documental sobre el seu ministeri LGTBIQ+ amb el mateix nom de *Building a Bridge* (Construir un pont)

Aquesta publicació es distribueix gratuïtament. Col·labora amb Cristianisme i Justícia <https://www.cristianismeijusticia.net/donatus> o a través del Bizum codi 05291.

Edita Cristianisme i Justícia. Roger de Llúria, 13, 08010 Barcelona
Tel. 93 317 23 38, e-mail: info@fespinal.com, www.cristianismeijusticia.net
Imprimeix: Ediciones Rondas S.L. Dipòsit Legal: B 14520-2022
ISBN: 978-84-9730-520-4, ISSN: 0214-6495, ISSN (virtual): 2014-6574

Dibuix de la portada: Ignasi Flores. Edició: Santi Torres
Traducció: Núria Garcia i Caldés. Maquetació: Pilar Rubio Tugas
Imprès en paper i cartolina ecològics. Setembre del 2022

INTRODUCCIÓ: EL SERVEI PASTORAL DE L'ESGLÉSIA ALS CATÒLICS LGTBIQ+

James Martin sj.

Per què ha estat tan difícil per a l'església catòlica acostar-se a les persones LGTBIQ+? Per què l'Església va tan endarrerida respecte de les organitzacions seculares, i fins i tot d'altres esglésies, que han fet que aquesta comunitat se senti més benvinguda? I per què l'església és tan lenta a l'hora d'intentar ajudar i protegir un grup de persones que sovint corre el risc de sofrir assetjament, pallisses i violència? Per què és tan difícil per als catòlics veure les persones LGTBIQ+ com a fills estimats de Déu?

És cert que això no passa a tot arreu. Algunes diòcesis, parròquies i escoles catòliques patrocinen vibrants ministeris per a les persones LGTBIQ+, que les fan sentir acceptades en la que, al capdavall, és també la seva església. I a mesura que més catòlics s'obren a la seva orientació sexual i se senten menys avergonyits per la manera que Déu els ha creat, més famílies es veuen implicades. I a mesura que més famílies s'impliquen, més parròquies i escoles en reben la influència. Tot això significa que hi ha un gran desig que l'acollida s'obri més i més.

Una altra influència, petita però important, s'ha produït en les mateixes famílies dels bisbes i sacerdots, les nebodes i els nebots dels quals són més propensos a «sortir de l'armari» que fa uns anys. Això permet als bisbes i sacerdots (així com als germans i a les germanes dels ordres religiosos) considerar les persones LGTBIQ+ no simplement com a categories o estereotips, o fins i tot com a categories teològiques que tenen una sexualitat «objectivament desordenada», sinó com a persones, com a individus, com a membres d'una família. Amb aquests petits

passos cap a una major comprensió i amor, l'Església avança.

A més, els últims anys, el papa Francesc ha fet passos significatius respecte al seu propi acostament a les persones LGTBIQ+ en l'església. En primer lloc, el Papa ha nomenat molts cardenals, arquebisbes i bisbes que són més acollidors envers els catòlics LGTBIQ+. En segon lloc, ha parlat en diversos llocs amb entusiasme sobre la necessitat d'acollir les persones LGTBIQ+ en l'Església. (De fet, és el primer Papa que utilitza la paraula «gai» públicament.) Finalment, ha escrit cartes encoratjadores als qui atenen pastoralment els catòlics LGTBIQ+ arreu del món (incloent-me a mi). En conjunt, els esforços del papa Francesc han fet que les persones LGTBIQ+ sentin que l'església pot ser una llar per a ells.

Però encara hi ha entorns en els quals les persones LGTBIQ+ són objecte de les més severes crítiques per part dels líders de l'església (tant del clergat com dels laics), que constantment els titllen de «pecadors». Entorns on se'ls fa sentir que no són benvinguts en les parròquies, se'ls acomiada dels llocs de treball que ocupen en institucions catòliques i fins i tot se'ls neguen els sacraments.

L'etiqueta de «pecador» és especialment ofensiva, ja que tots som, d'una manera o una altra, pecadors. Cap de nosaltres és perfecte, tots pequem i tots necessitem el perdó i el penediment. Però cap altre grup és tractat amb tant de menyspreu ni quan les seves vides no són del tot conformes amb l'ensenyament de l'Església.

Per exemple, moltes parelles casades utilitzen avui dia mètodes anticonceptius, i tanmateix, quan faig xerrades

als matrimonis, ningú em pregunta: «Per què parles amb pecadors?». Així mateix, molts estudiants de col·legis i universitats són sexualment actius, la qual cosa tampoc està de conformitat amb l'ensenyament de l'Església. I, tot i això, de nou, quan faig xerrades a estudiants universitaris, ningú em demana: «Per què parles amb pecadors?».

Només la persona LGTBIQ+ és etiquetada com a tal. Amb gairebé tots els altres grups, fins i tot quan moltes persones no viuen plenament d'acord amb els ensenyaments de l'església, passa que la gent els tracta amb respecte, assumeix que estan seguint les seves consciències i els acull en l'església.

Per què? Principalment perquè els coneixem. Coneixem parelles casades que poden estar lluitant amb els ensenyaments sobre el control de la natalitat però que, ho sabem, fan servir les seves consciències el millor que poden perquè els ajudin a prendre una decisió moral. També coneixem estudiants universitaris i sabem que fan tot el possible per viure una vida moral. Coneixem aquestes persones, les estimem, i per això hi confiem. Els veiem en la complexitat de les seves vides, com ens veiem a nosaltres mateixos en la complexitat de les nostres.

No passa el mateix amb les persones LGTBIQ+, que sovint continuen sent desconegudes, misterioses i «altres» per a moltes persones de l'església, inclosos nombrosos líders eclesiàstics. No són considerats individus amb consciència que s'esforcen per tenir una vida amorosa, sinó estereotips i categories. Per això són rebutjats, exclosos i condemnats.

La clau és la «Cultura de la Trobada» que el papa Francesc destaca

sovint: arribar a conèixer les persones com a amigues, en les seves «alegries i esperances» i «penes i angoixes», com diu el concili Vaticà II en el seu bell document *Gaudium et Spes*. En efecte, «els goigs i les esperances» i «les tristesses i les angoixes» de totes les persones, diu l'Església en aquest document, són els goigs i les esperances i les tristesses i les angoixes dels «seguidors de Crist». Per què? Perquè «res genuïnament humà deixa de suscitar un ressò en els seus cors». En altres paraules, l'Església està a prop de totes les persones.

Tot i això, està més prop d'unes persones que d'unes altres. Naturalment, estem a prop dels que coneixem. Aquesta és una de les raons per les quals l'església ha d'acostar-se a les persones LGTBIQ+, perquè puguem conèixer-les, estimar-les i acompanyar-les.

Aquesta és la tasca de l'església avui dia. Perquè aquesta va ser fonamentalment la missió de Jesús: arribar a tots els que se sentien abandonats, exclosos o marginats. Jesús ho va fer repetidament en el seu ministeri pú-

blic: acostant-se a un centurió romà, a una dona samaritana, a un recaptador d'impostos anomenat Zaqueu. Totes les persones que, per diferents raons, es trobaven als marges. Un centurió romà ni tan sols era jueu. Una dona samaritana amb una estranya història sexual, condemnada a l'ostracisme pel seu propi poble. I un recaptador d'impostos en connivència amb el poder ocupant de Roma, molt probablement odiat pels seus companys jueus. No obstant això, Jesús s'hi acosta i recorda als seus deixebles que no es tracta d'estereotips o categories, sinó de persones.

Per tant, arribar als que estan als marges —i no hi ha ningú més marginat que les persones LGTBIQ+ en l'església— no és només la tasca de l'església, sinó el ministeri de Jesús mateix. Per tant, l'acostament pastoral als catòlics LGTBIQ+ no és simplement una moda, ni una tendència passatgera, ni tan sols alguna cosa que respongui a les «pressions» de la cultura, sinó una labor constitutiva de l'Església i una missió que troba les seves arrels últimes en els Evangelis.

RECONeixEMENT DE L'ORIENTACIó SEXUAL: DIVERSITAT DE SITUACIONS DINS I FORA DE L'ESGLÉSIA

Enric Vilà Lanao

«He vingut perquè tinguin vida i en tinguin a desdir» (Jn 10,10).

L'orientació sexual de les persones és diversa. L'homosexualitat (orientació sexual cap a les persones del mateix sexe) és una constant en el temps, l'espai i les diferents cultures. Globalment són diverses les vivències personals. Això s'ha de tenir en compte a l'hora de mostrar la realitat a l'Església. Històricament, els seus membres han viscut, i viuen avui, la seva orientació sexual de manera plural.

Pinzellades d'un panorama mundial divers

Segons el Pew Research Center,¹ les persones que viuen a Europa Occidental i Amèrica del Nord són les que generalment accepten l'homosexualitat amb més facilitat, més que les es-

tableertes a l'Europa de l'Est, Amèrica del Sud, Orient Mitjà i Àfrica subsahariana. En l'àrea d'Àsia i el Pacífic, les consideracions depenen en general del desenvolupament econòmic de les nacions i de les actituds religioses i polítiques. Les persones amb orientació homosexual pateixen un triple estigma: crim, malaltia i pecat.

Entre la vida o la mort

Un primer grup de persones viu sotmès a una violació quotidiana dels seus drets com a éssers humans, a la criminalització i sota l'amenaça de pena de mort. Aquestes persones pateixen l'anomenada «homofòbia d'Estat». Com assenyala ILGA-World,² existeix plena certesa jurídica que la pena de

mort és el càstig per als actes sexuals consensuals entre persones del mateix sexe en 6 estats membres de Nacions Unides: Brunei, Iran, Mauritània, Nigèria (en aquest cas no tot el país sinó dotze estats del Nord), Aràbia Saudita i Iemen. En 5 països més, assenyalats per altres fonts: Afganistan, Qatar, Unió dels Emirats Àrabs, el Pakistan i Somàlia (inclosa Somalilàndia). En 30 països, el crim es castiga amb fins a 8 anys de presó i en 27 països el càstig va de 10 anys a presó perpètua.

Els països que encara imposen la pena de mort per actes sexuals consensuals entre persones del mateix sexe ho fan basant-se en disposicions de la Xaria o llei islàmica (conjunt de codis ètics i morals derivats de la tradició islàmica, alhora un sistema religiós i un sistema jurídic) o que s'hi inspiren. Malgrat un nombre d'erudits i imams dissidents, el punt de vista islàmic tradicional sobre la sexualitat no heterosexual és de forta desaprovació.

Supervivents en el seu entorn

Un segon grup de persones lluiten per sobreviure, en permanent estat de discriminació, desprotecció i patologització en 67 estats de les Nacions Unides, als quals es poden sumar els 43 estats on, si bé no hi ha criminalització, tampoc hi ha protecció de drets. Existeix en tots ells restricció a la llibertat d'expressió i al registre d'organitzacions que treballen l'orientació sexual i a favor d'aquestes persones estigmatitzades com a malaltes i pecaminoses.

Si bé el de «pràctiques de conversió» es va imposant, com assenyalava ILGA-World³ no existeix un únic ter-

me que hagi estat adoptat de manera consistent i universal per referir-se als esforços per canviar l'orientació sexual, la identitat de gènere o l'expressió de gènere d'una persona. La «teràpia de conversió» s'ha convertit en l'expressió paraigua més comuna, al costat de «teràpies reparatives o ex-gai», «cura gai», etc. Globalment, aquests esforços poden adoptar una infinitat de formes, mètodes o pràctiques des de la lobotomia, la castració i la ingesta d'hormones fins a les teràpies d'aversion (electroxoc, aversion química, etc.), reacondicionament masturbatori, hipnosi, internament en clíniques o camps especials, psicoteràpia i *counselling*, amb mètodes abusius o qüestionables (nuesa, teràpia de contacte, teràpia bioenergètica, conselleria religiosa, exorcisme i cures espirituals/miraculoses, etc.). Totes aquestes pràctiques segueixen sense estar condemnades per molts estats i confessions religioses globalment, si bé grups de supervivents i organitzacions civils, associacions professionals i algunes institucions religioses es mobilitzen cada vegada més per aconseguir que siguin erradicades.

D'altra banda, com assenyalen estudis recents,⁴ entre les persones amb orientació homosexual o bisexual i que estiguin en l'etapa adolescent la probabilitat de realitzar alguna conducta suïcida augmenta. Això es deu als factors estressants als quals s'enfronten les minories sexuals pel fet de ser-ho i als factors de risc propis de l'adolescència. Ja que en aquesta etapa augmenta el risc de tenir hàbits tòxics al costat de l'aparició de canvis en la conducta, en l'ètica i en el sentit de la responsabilitat. Que un adolescent es trobi en aquesta situació pot fer que augmenti

fins a un 40% el risc que expressi idees suïcides o que intenti suïcidar-se respecte de les persones homosexuals.

Aconseguir una plena qualitat de vida

En un tercer grup de països, segons ILGA-Europe, el col·lectiu LGTBIQ+ i aliats es mobilitzen per assolir una plena qualitat de vida que inclogui la igualtat de drets i la inclusió tant de les persones amb orientació homosexual o bisexual com de les persones transsexuals i intersexuals en les diverses societats. Les dades mostren com el progrés que s'ha donat per descomptat no tan sols és cada vegada més fràgil, sinó particularment vulnerable a la violència per forces anti drets humans. En concret, a Europa, si es puntua d'1 a 100 segons el grau d'acompliment dels drets de les persones LGTBIQ+, els tres millors països del 2021 eren Malta (92%), Dinamarca (74%) i Bèlgica (72%), i a la cua estarien Armènia (7%), Turquia (4%) i l'Azerbaidjan (2%). És profundament preocupant l'estancament gairebé complet en el temps pel que fa als drets i la igualtat LGTBIQ+. En general, hi ha hagut una ofensiva contra la democràcia i la societat civil, i no tan sols a Polònia i Hongria. Espanya puntuava un 62%, el 2021, en la posició onzena, i quedava en més mal lloc que el 67% que li corresponia el 2020, quan ocupava un quart lloc.⁵

Segons el Ministeri de l'Interior espanyol, els delictes d'odi segueixen en augment. Es van presentar 1802 denúncies registrades el 2021, un 5,6% més respecte al 2019, abans de la pandèmia. Per motius d'orientació sexual i

identitat de gènere es van registrar 477 denúncies (26,5% del total de 1802 casos). Suposa ja la segona causa només superada per motius de racisme-xenofòbia (el 37,6% de les denúncies). La majoria de víctimes (i també els autors) són homes d'entre 26 i 40 anys. Les amenaces, injúries i promoció/incitació pública a l'odi, l'hostilitat, la discriminació, es computen com els fets delictius que més es repeteixen, i internet i les xarxes socials són els mitjans més emprats per cometre aquests fets. La via pública urbana és el lloc preferent.⁶

Però entitats com la Federació Estatal de Lesbianes, Gais, Trans i Bisexuals (FELGTB), Xarxes contra l'odi, Observatori contra la homofòbia a Catalunya, etc. assenyalen que les xifres són encara més elevades si s'amplia el camp a incidents discriminatoris que tal vegada no són constitutius de delictes; les dades d'Interior són de denúncies en comissaries, mentre que les que aporten les entitats recullen també queixes plantejades en les fonts de recollida, moltes de les quals no acaben en denúncia formal; encara hi ha molta resistència a la denúncia formal per part del col·lectiu LGTBIQ+, i això per diverses raons fonamentals: la por de manifestar-se com a LGTBIQ+, la desconfiança en les administracions i els cossos i les forces de seguretat i la creença que fer-ho no serveix de res.⁷

Els delictes d'odi que no es denuncien no es poden investigar ni portar a judici, de manera que queden impunes i els perpetradors agafen força. No passen a ser comptabilitzats, enfosquant el veritable abast del problema i la urgent necessitat d'actuar. Les víctimes que no denuncien els delictes no rebran ni

reparació ni el suport necessari. Per què no ho fan? Els resultats mostren que la majoria pensa que fer-ho no canviaria res, que els procediments són massa burocràtics i requereixen molt de temps, o que dubten perquè no confien en la policia. El volum dels delictes d'odi no denunciats continua sent important.⁸

Massa persones LGTBIQ+ a Europa viuen en les ombres, amb por de ser ridiculitzades, discriminades o fins i tot atacades. Malgrat el fet que alguns països han avançat en igualtat LGTBIQ+, els resultats mostren pocs avenços els últims set anys. La majoria LGTBIQ+ encara evita agafar la mà de la seva parella en públic, perquè en algun moment ha sofert assetjament. La majoria, gairebé mai o poques vegades, es mostren oberts a expressar la seva orientació sexual. Un terç de la població, sempre o molt sovint, evita certs llocs o ubicacions per temor de ser assaltat, amenaçat o assetjat pel fet de ser LGTBIQ+, especialment entre 15 i 17 anys, quan gairebé mai es mostren oberts a manifestar-se LGTBIQ+.⁹

La majoria de la població europea, segons l'Eurobaròmetre 493 sobre discriminació, afirma que està discriminada per raons d'orientació sexual al seu país. La majoria de les dones estan còmodes amb les mostres d'afecte entre elles (però només un 53%). Entre dos homes se suspèn (49%). Els més grans de 55 només arriben al 37%. Les xifres augmenten amb el nivell d'educació, amb el posicionament polític (si és d'esquerres) i quan es té més categoria socioprofessional. En termes generals, la majoria dels europeus se senten còmodes amb el fet que un dels seus fills tingui una relació amb algú del

mateix sexe, que una persona homosexual ocupi un alt càrrec polític electe o tenint com a col·lega una persona homosexual a la feina, i estan d'acord que no hi ha res dolent en una relació sexual entre dues persones del mateix sexe. El 69% es mostren a favor dels matrimonis entre persones del mateix sexe (però el percentatge es redueix si la persona està jubilada, si és de dretes, si és persona religiosa o si no té persones amigues homosexuals).¹⁰

En conclusió: globalment, el col·lectiu LGTBIQ+ viu en condicions que estan lluny d'una plena situació de justícia. No tan sols això: en molts països on s'havia aconseguit un cert grau de reconeixement i disminució de la discriminació, els últims anys els drets s'han estancat i el camí cap a la plena igualtat continua sent molt llarg. El present post-Covid i les amenaces neoconservadores o neofeixistes enfosqueixen el panorama social en el futur pròxim amb l'augment dels delictes d'odi.

Una Església que suspèn en reconeixement

Com assenyala el Pew Research Center,¹¹ la religió, tant en la vida de les persones com en l'afiliació religiosa, també té un paper clau en l'acceptació de l'homosexualitat en moltes societats d'arreu del món. Les persones que no estan afiliades a cap religió, a vegades anomenades «no religioses» (les que s'identifiquen com a atees, agnòstiques o «res en particular») tendeixen a acceptar més l'homosexualitat. Encara que les opinions de persones no afiliades a la religió varien àmpliament, en

gairebé tots els països enquestats, els «no» accepten més l'homosexualitat que els afiliats.

En l'Església catòlica, tres serien els «paradigmes» (en termes de T. S. Kuhn, els models i les etapes en què pot organitzar-se l'evolució històrica) pels quals progressivament l'Església (els seus membres de base, cristians LGTBIQ+, moviments diversos, diferents instàncies jeràrquiques, etc.) va evolucionant en l'acceptació i la inclusió de les persones LGTBIQ+: paradigmes de la por, la misericòrdia i el reconeixement.

Paradigma de la por

En un primer estadi eclesial, les interpretacions literals de la Bíblia generalment es presenten com la principal font d'evidència de la condemna de Déu als sodomites. Els passatges més comunament citats inclouen la destrucció de les ciutats de Sodoma i Gomorra, com un exemple de com Déu «reacciona» a la sodomia, i el Levític, on el terme «abominació» s'utilitza per descriure l'acte de «un home jaient amb un altre home».

«Homofòbia», terme utilitzat per primera vegada pel psicòleg George Weinberg el 1971, és l'avversió per l'homosexualitat o les persones homosexuals. És la base d'aquest primer paradigma on persisteixen els tres estigmes esmentats: criminalitat, malaltia i pecat «nefand» (del qual no es pot parlar). Els sodomites són objecte d'una especial repressió històrica, amb la Inquisició com a instrument principal i font del testimoniatge d'heretges.

Eclesialment no s'assumeix amb plenes conseqüències la dada científica

que l'Organització Mundial de la Salut (OMS) va eliminar l'homosexualitat de la llista de malalties mentals el 17 de maig de 1990 (el 17-M que se celebra com el Dia internacional contra l'homofòbia, la lesbofòbia, la bifòbia i la transfòbia). Ja el 15 de setembre de 1973, l'Associació Americana de Psiquiatria (APA) va retirar l'homosexualitat de l'estatus de «trastorn mental o psiquiàtric» i a partir del 1987, amb l'edició del manual diagnòstic i estadístic dels trastorns mentals (DSM-III-R), la comunitat psiquiàtrica, en general, no considera ja l'homosexualitat com a alteració mental.

Paradigma de la misericòrdia

Un segon paradigma eclesial supera la criminalització de les persones LGTBIQ+, però persisteix en elles l'ombra de malaltia i la concepció de pecat pel seu estil de vida. L'aparició del neologisme «homosexual», encunyat el 1869 per Karl Maria Benkert («homo» del grec *homoios*, 'el mateix', i «sexe» del llatí *sexus*) inaugura la modernitat i aquest paradigma.

Des del Magisteri es parla ja de persones homosexuals amb Pau VI en la Declaració sobre algunes qüestions d'ètica sexual del 29 de desembre de 1975.¹² La Congregació per a la Doctrina de la Fe subratllava el deure de tractar de comprendre la condició homosexual i s'observava que la culpabilitat dels actes homosexuals havia de ser jutjada amb prudència. Al mateix temps, la Congregació tenia en compte la distinció comunament feta entre condició o tendència i actes homosexuals.

Amb l'aparició del Catecisme de Joan Pau II el 1992¹³ s'afirma que «l'origen psíquic de l'homosexualitat roman en gran manera inexplicat» (núm. 2357) i que «les persones homosexuals han de ser acollides amb respecte, compassió i delicadesa. S'evitarà, respecte a ells, tot signe de discriminació injusta» (núm. 2358). De tota manera, el Magisteri ratifica la seva postura dient que la Sagrada Escrip-tura els presenta com a depravacions greus i que la Tradició ha declarat sempre que els actes homosexuals són intrínsecament desordenats, contraris a la llei natural i que no poden rebre aprovació en cap cas.

Amb Benet XVI, el 4 de novembre de 2005 es frena explícitament l'ordenació de sacerdots homosexuals quan des de la Congregació per a l'educació catòlica apareix la instrucció sobre els criteris de discerniment vocacional en relació amb les persones de tendències homosexuals abans de la seva admissió al seminari i als ordes sagrats. D'altra banda, el Vaticà es nega a signar el 18 de desembre de 2008 la Declaració de l'ONU sobre orientació sexual i identitat de gènere,¹⁴ iniciativa francesa contra la discriminació de persones LGTBIQ+, recolzada per la UE, presentada davant l'Assemblea General de les Nacions Unides i signada per 96 dels 193 estats membres. Com assenyalen els diversos Informes sobre tendències en drets humans,¹⁵ la Santa Seu té un paper clau en la promoció de l'agenda antidrets en els fòrums Internacionals de drets humans juntament amb altres actors principals de l'oposició: Alliance Defending Freedom (ADF), Congrés Mundial de les Famílies, Family Watch International,

World Youth Alliance, Centre per la Família i els Drets Humans (C-Fam), Església ortodoxa russa i Organització per a la Cooperació Islàmica (OIC).

El 15 de març de 2021, la Congregació per a la Doctrina de la Fe es va pronunciar respecte a la consulta de si els sacerdots podien beneir la unió de parelles homosexuals assenyalant que no són «lícites», ja que «Déu no pot beneir el pecat». El papa Francesc, al seu torn, ha donat suport a la protecció civil de les parelles del mateix sexe. Enfront d'un magisteri amb fèrria defensa de la doctrina i tímides mostres de moviments en el missatge, eclesialment les persones LGTBIQ+ des de fa dècades surten de les seves catacumbes i armaris, s'organitzen en xarxes i moviments, són persones obertament actives en parròquies i decideixen en consciència. La realitat pastoral es caracteritza per una actitud de misericòrdia i considera que, si la castedat no és possible, la unió monògama podria tolerar-se com un «mal menor».

Paradigma del reconeixement

El paradigma del reconeixement s'inaugura amb Francesc a partir de les seves ja cèlebres paraules: «si una persona és gai i cerca el Senyor i té bona voluntat, qui soc jo per jutjar-la? [...]. El problema no és tenir aquesta tendència, hem de ser germans».¹⁶ La paraula «gai» és pronunciada, per primera vegada, per un Papa.

La inclusió de la diversitat d'orientacions sexuals, gèneres i sexes en plena igualtat dins de l'Església catòlica és, no obstant, un paradigma encara per estrenar per la jerarquia. En aquest

tercer estadi treballen des de fa dècades persones cristianes de tota condició: en les comunitats cristianes (Xarxa de Comunitats de Vida Cristiana (CVX), etc.); en les comunitats cristianes formades per persones LGTBIQ+ com l'Associació Cristiana de Lesbianes i Gais de Catalunya (ACGIL) i moltes altres (entitats de base que de vegades també comparteixen xarxes en el conjunt del col·lectiu LGTBIQ+); internacionalment en xarxes com el Fòrum Europeu de Grups cristians LGTBIQ+, la Global Network of Rainbow Catholics-GNRC... Són entitats, comunitats, moviments i xarxes tant eclesials com específicament LGTBIQ+, a escala local o internacional.

El paradigma del reconeixement ja és una realitat en altres esglésies. Es caracteritzen pel fet que són plenament inclusives, alliberadores, no heteropatriarcal ni paternalistes, on, a tall d'exemple, les benediccions i el sagrament del matrimoni de persones del mateix sexe tenen cabuda i plenitud. L'Església catòlica es distancia de les seves germanes ecumèniques protestants com l'anglicana, la luterana, etc. que li porten avantatge al llarg de dècades de recorregut en aquest paradigma. Són exemple de germanes grans, no sense dificultats en aquest camí.

Una assignatura pendent

El Rainbow Index of Churches in Europe (RICE) 2020¹⁷ ens mostra el panorama de la realitat. A través de 47 indicadors (47 punts en total) s'ha mesurat per primera vegada l'índex d'inclusivitat LGTBIQ+ en el si de les 46 confessions cristianes analitzades a

Europa de les tres famílies principals (l'Església catòlica romana, l'Església ortodoxa i esglésies protestants). L'Església catòlica a Espanya, per exemple, ocupa la posició 39 de 46 amb tan sols 5 punts dels 47 possibles. Les 3 més inclusives són la Metropolitan Community Church a Finlàndia amb 45,5 punts, el màxim; l'Església de Suècia (41,5 punts) i l'Església protestant de Suïssa (38,5 punts).

L'informe presenta també el camí que cal seguir en forma de llista de 24 passos positius i realistes cap a una major inclusió per a totes les esglésies, independentment de les seves característiques eclesiàstiques o identitats nacionals. Aquests passos van des de l'afirmació per part de les esglésies de la dignitat humana incondicional i inalienable de totes les persones, com a fills de Déu, fins al suport explícit a les parelles LGTBIQ+ quan adopten i crien criatures, passant per permetre obertament l'admissió de persones LGTBIQ+ al seminari o facultat de teologia i el matrimoni, o involucrar les persones LGTBIQ+ en la formulació de polítiques d'igualtat i no discriminació, etc.

L'Església catòlica suspèn en reconeixement de les persones LGTBIQ+. És una assignatura pendent. Pot aprendre d'altres confessions cristianes, especialment de les esglésies protestants. Com assenyala el jesuïta Pablo Romero B.,¹⁸ el reconeixement magisterial en l'Església catòlica suposa un procés lent que requereix també una renovada visió del valor de la tradició on càpi-ga l'evolució: la Veritat ens ha estat revelada, però seguim buscant. D'altra banda, suposarà probablement una tensió important amb part de la comu-

nitat eclesial, que es resistirà a aquest reconeixement. Es requereix aquí una renovada visió del paper del Magisteri. Una visió que necessitarà d'una trans-

formació interior de la jerarquia i més quan molts bisbes procedeixen de zones del món on encara es discuteix si l'homosexualitat és un delict.

BÍBLIA I ORIENTACIÓ SEXUAL

Enric Vilà Lanao

«Aquest és el meu manament: que us estimeu els uns als altres tal com jo us he estimat» (Jn 15,12).

Un dels elements per al reconeixement de les persones LGTBIQ+ es relaciona amb com el Magisteri interpreta la Bíblia. I és important conèixer l'exegesi dels textos («Exegesi» és la branca de la teologia que investiga i expressa el veritable sentit de les Sagrades Escripures). En aquesta línia se situa la iniciativa del papa Francesc de confiar a la Pontifícia Comissió Bíblica (PCB) el mandat de preparar un document¹⁹ sobre antropologia bíblica com a base autoritzada per al desenvolupament de les disciplines filosòfiques i teològiques. Aquest document del 2019 també aborda l'homosexualitat i afirma que no troba en les tradicions narratives de la Bíblia indicacions relatives a pràctiques homosexuals, ni com a comportaments a condemnar, ni com

a actituds tolerades o acollides favorablement.

Com assenyala el jesuïta i biblista Xavier Alegre,²⁰ el silenci bíblic, i més concretament el silenci de Jesús (pel que podem saber gràcies als quatre evangelis), sobre l'homosexualitat és fonamental per abordar la qüestió. Tot text s'ha de llegir dins del seu context literari, sociològic i cultural en el qual ha estat formulat i incorporat a la Bíblia. I sobretot tenint en compte que el concepte «homosexual» aparegut el segle XIX no existia com el coneixem avui. Per a una interpretació cristiana de la Bíblia, el coneixement i el comportament de Jesús, la seva «filosofia», són essencials com a element clau que ens permeti orientar-nos dins del pluralisme bíblic.

Textos que s'utilitzen per condemnar

Relats de Sodoma (Gn 19) i de Guibà (Jt 19)

La història del pecat de Sodoma, sobre la qual cau el judici diví amb la total destrucció de la ciutat (Gn 19,1-29) pertany al cicle d'Abraham. Constitueix un contrapunt que contrasta amb la història de l'home marcat per la benedicció. Com assenyala la PCB, denuncia la conducta de caràcter social i polític que no acull l'estranger amb respecte i, per tant, pretén humiliar-lo obligant-lo a sotmetre's a un infame tractament de submissió. Aquesta pràctica degradant amenaça també Lot (v. 9), que és responsable de l'estranger «acollit» sota el seu sostre (v. 8). Això revela el mal moral de la ciutat de Sodoma, que no tan sols nega l'hospitalitat, sinó que no suporta que entre els seus ciutadans hi hagi qui obri casa seva al foraster. Lot, de fet, havia complert amb els dos àngels els mateixos gestos tradicionals d'hospitalitat (v. 1-3) que havia realitzat Abraham amb els tres «homes» que van passar al costat de la seva tenda (Gn 18,1-8). Aquest acolliment aconseguix la salvació per a Lot (Gn 19,6) i la benedicció de la paternitat per a Abraham (Gn 18,10).

Una ulterior confirmació, encara més forta, es desprèn del relat de Jt 19, en cert sentit paral·lel al de Sodoma: es tracta del mateix pecat, practicat per «germans» (Jt 10,23.28) en relació amb aquells que pertanyen a una altra tribu d'Israel. El protagonista de la narració, un levita d'Efraïm que arriba a Guibà de Benjamí amb la seva concubina, és rebut per un ancià

(Jt 19,16-21) que realitza els mateixos gestos que Abraham (Gn 18,1-8) i Lot (Gn 19,1-3). Però alguns ciutadans de Guibà, «gent malvada», es presenten a l'amo de la casa amb la petició de «conèixer» l'hoste (Jt 19,22). Al final, la seva violència es descarrega sobre la dona del levita fins a fer-la morir (v. 28), la qual cosa demostra que no se sentien sexualment atrets per l'home, sinó que només desitjaven imposar-se sobre l'estranger, humiliant-lo amb un tracte infame, tal vegada amb la intenció final de matar-lo (*cf.* Jt 20,5).

En conclusió, el relat de la ciutat de Sodoma (així com el de Guibà) il·lustra un pecat que consisteix en la falta d'hospitalitat, amb hostilitat i violència envers el foraster, un comportament jutjat molt greu i que, per tant, mereix ser sancionat amb la màxima severitat, perquè el rebug de qui és diferent, de l'estranger necessitat i indefens, és un principi de disgregació social que tanca en si mateix una violència mortífera mereixedora d'un càstig adequat.

Llavors, quan es va originar una interpretació diferent? Va ser a partir del segle segon de l'era cristiana quan es va anar imposant aquesta interpretació. La ciutat de Sodoma és denunciada per una pràctica sexual vergonyosa, anomenada «sodomia», que consisteix a mantenir una relació eròtica amb persones del mateix sexe. Això semblaria tenir, a primera vista, un clar suport en el relat bíblic. En Gn 19 se'ns diu que dos àngels (v. 1), acollits a la nit a casa de Lot, són assetjats pels «homes de Sodoma», joves i vells, tot el poble al complet (v. 4), amb la intenció d'abusar sexualment d'aquests forasters (v. 5). El verb hebreu utilitzat és «conèixer» (*yāda*'), un eufemisme

per indicar les relacions sexuals, com ho confirma la proposta de Lot, que, per protegir als hostes, està disposat a sacrificar les seves dues filles que «no han conegut home» (v. 8).

La «sodomia», la inspiració de la qual ve d'una interpretació exegetica incorrecta del passatge de Sodoma, s'ha utilitzat secularment per a condemnar l'homosexualitat.

El Levític - Codi de Santedat (Lv 18,22 i Lv 20,13)

Com assenyala la PCB, en el Levític trobem una llista detallada de prohibicions i en Lv, 22 es prescriu «no et ficaràs al llit amb home com amb dona: és una abominació» (*tō'ēbāh*) i en Lv 20,13 s'indica la sanció: «Si un home es fica al llit amb un altre home com amb una dona, tots dos han comès una abominació: han de morir; caigui la seva sang sobre ells». La gravetat de l'acte perpetrat es reflecteix en la pena capital. No hi ha notícia que tal sanció s'hagi aplicat cap vegada. En qualsevol cas, el legislador no ofereix motius, ni per a la prohibició ni per a la severa pena imposada.

Com hem d'interpretar aquests textos? Xavier Alegre assenyala que, evidentment, no s'han d'interpretar al peu de la lletra, com no interpretem al peu de la lletra el que recomana, Lv 19,27, «No us retalleu tot al volt les vores de la cabellera ni us afaiteu els costats de la barba». Aquests textos es troben en l'anomenada «lleis de santedat» (Lv 17-26). Són lleis que volien preservar el poble de la idolatria, per tal que mantinguessin la seva identitat religiosa i cultural, que es trobava

amençada (sobretot després de l'exili a Babilònia). Inicialment devien formar part, segurament, dels tabús propis d'una societat tribal nòmada. Més tard, en una etapa ulterior del judaisme, que no ha quedat «canonitzada» en l'AT, la prohibició d'aquests actes entre homes (de les dones no se'n diu res) seria racionalitzada i posada en relació amb els cultes estrangers (la prostitució cultural masculina era freqüent en l'entorn d'Israel, per exemple, Ugarit): no seria «natural», aniria contra Déu o contra l'obligació de procrear (una obligació que és molt important per a un poble que sovint ha estat vençut per pobles més importants i nombrosos del seu entorn).

Per als especialistes bíblics actuals no queda clar, d'una banda, si en l'AT els actes descrits estan prohibits per si mateixos o bé per la seva relació amb la prostitució cultural. D'altra banda, sorprèn que la prohibició no es fonamenti amb arguments i en cap cas s'estableixi cap relació amb l'ordre de la creació per justificar la prohibició. Finalment, no sembla que l'AT, a diferència del que fan altres textos, per exemple els grecs, faci mai cap mena de reflexió a fons. Per això es pot concloure que l'AT no permet deduir cap principi «general» sobre la prohibició o no de l'homosexualitat tal com la co-nexem avui.

Rm 1,24-27

Com assenyala la PCB, hi ha una secció inicial de la Carta als Romans dedicada a mostrar la culpa universal dels éssers humans objecte de la ira divina (Rm 1,18), que serveix per a demostrar que tots tenen necessitat de

la justificació en Crist (Rm 3,21-26). Pau presenta un discurs de caràcter general (Rm 1,18-32) en el qual exposa la qüestió amb algunes consideracions que ens fan veure com el comportament homosexual era comprès i valorat en la primera comunitat cristiana. La reflexió de l'apòstol és introduïda per una consideració global sobre «la impietat i la injustícia», i sobre la «veritat» sufocada per la injustícia (Rm 1,18).

Textualment, Rm 1,26-27 diu: «Per això Déu els ha deixat a mercè de passions vergonyoses. Les dones han canviat l'ús natural del sexe per un ús contra natura, i igualment els homes, deixant la relació natural amb la dona, s'han encès de passió els uns pels altres i han comès actes infamants homes amb homes. Realment, han rebut la recompensa que mereixia el seu error!».

Com s'ha d'interpretar aquest text? Com assenyala X. Alegre, la carta als Romans és un escrit programàtic de Pau, se la considera fins i tot el seu testament teològic. La pecaminositat universal és el que Pau intenta provar en el fragment de la carta que va des de 1,18 fins a 3,30. I ho fa utilitzant un procediment retòric de l'època, la «diatriba», una mena de diàleg fictici amb un interlocutor suposat, que en aquesta carta seria un interlocutor jueu. Vol interpel·lar els seus interlocutors judeopagans, perquè té la impressió que són massa creguts i convençuts de la seva pròpia santedat i, per tant, no s'adonen del seu propi pecat i la seva necessitat de salvació per la fe en Crist. Es proposa ajudar els jueus, que són tan pecadors com ho són els mateixos pagans. Per aconseguir-ho se serveix aquí dels prejudicis jueus contra els pagans, que ell anticipa en 1,18 i, des-

prés, desenvolupa en 1,19-32. I ho fa amb la imatge que els jueus tenen dels pagans: subratlla que la seva impietat (la seva idolatria els porta a pervertir l'ordre creat) i la seva injustícia (que és la conseqüència de les seves passions desordenades), els ha portat a una vida sexual aberrant. La llista de vicis pagans que recull és d'origen estoic i inclou, entre d'altres, la crítica a l'homosexualitat en Rm 1,27. En tot cas, Pau sembla criticar aquí no tant que sigui una inclinació «natural», biològica de l'home (en cap lloc de la seva obra sembla conèixer aquesta possibilitat, d'altra banda, ben coneguda per l'hel·lenisme), sinó en tant que passió desordenada i pecaminosa. Com a tal, evidentment, seria llavors condemnable. Però no és aquesta la visió que avui es té de les inclinacions homosexuals de les persones LGTBIQ+. Per tant, es pot concloure que Pau ni tan sols reflexiona explícitament sobre la qüestió de l'amor homoeròtic i, per tant, no dona una resposta adequada, ni positiva ni negativa, sobre les relacions gais o lesbianes.

1Co 6,9-10 i 1Tm 1,9-10

Per a Xavier Alegre, els textos 1Co 6,9-10 i 1Tm 1,9-10 (a diferència del text anterior) no són tan clars, i els especialistes no sempre es posen d'acord sobre el seu significat. Els tres textos estan relacionats, això sí, amb les comunitats paulines, que sens dubte estaven influenciades per la reflexió jueva antihelenista.

El primer problema que planteja 1Co 6,9-10 són les paraules que la Bíblia (en aquest cas la Bíblia Catalana

Interconfessional-BCI) tradueix com «pervertits» (*malakoi*) i «tenen relacions amb altres homes» (*arsenokoitai*). Aquestes paraules es troben en un catàleg de vicis tradicional que Pau ha incorporat en la seva carta i no és tan clar que les paraules que Pau utilitza aquí es refereixin a l'homosexualitat. Perquè «pervertits» tradueix una paraula que no sempre té connotacions sexuals (però aquí el context, atès que es troba després d'adúlter i abans de «tenen relacions amb altres homes», sembla implicar aquesta connotació). La segona paraula és un neologisme que apareix per primera vegada precisament en 1Co 6,9. És una paraula composta que podria haver-se inspirat en textos com Lv 18,22 en la traducció de la Bíblia dels Setanta. Si en la llista les dues paraules formen una unitat, com sembla, Pau no es referia aquí, llavors, a les relacions homosexuals en general, sinó més aviat a aquelles en què podia haver-hi un abús o violació. No reflexiona sobre les relacions entre dues persones lliures i responsables.

Escrit per un deixeble de Pau, 1Tm 1,9-10 tampoc és molt clar. Segons els especialistes, atès que les paraules que s'han traduït per «immorals» (*pórniois*) i «els que tenen relacions sexuals amb altres homes» (la mateixa paraula que en 1Co 6,10) es refereixen, pel context del catàleg de vicis en el qual es troben, al sisè manament, aquí l'autor es referia als adúlter i a alguns abusos en les relacions amb altres homes. L'autor aprofita un catàleg de vicis per fer quedar malament els adversaris que estan destruint la comunitat. Tampoc aquest text aporta cap element que sigui prou definitiu per aclarir el debat teològic actual sobre l'homosexualitat.

Textos que inspiren un nou paradigma

La Bíblia ofereix també textos inspiradors²¹ per a les persones LGTBIQ+ i totes aquelles de bona voluntat en cerca de la veritat. Són textos que inspiren i contribueixen a construir el nou paradigma de reconeixement de la diversitat d'orientacions sexuals dins d'una Església inclusiva.

David i Jonatan (1Sa 18,1-4 i 2Sa 1,26)

Quin dolor sento per tu, germà meu, Jonatan, com m'encisaves! El teu amor m'era més meravellós que l'amor de les dones. (2Sa 1,26)

Els dos llibres de Samuel, que al principi eren només un, recullen un seguit d'antigues tradicions heterogènies referides al període que va del naixement de Samuel al temps de la successió al tron de David (1070-970 aC, aproximadament). Jonatan, fill de Saül i hereu al tron, coneix David i sent una simpatia profundíssima per ell i comença a estimar-lo com a si mateix (1Sa 18,1). Jonatan i David van fer un pacte d'amistat, perquè Jonatan l'estimava com a si mateix (1Sa 18,3). Es va treure el seu propi mantell i el va regalar a David, així com l'armadura, l'espasa, l'arc i el cinturó (1Sa 18,4). En la seva última trobada (1Sa 20,21-42), «Després es van besar. Tots dos ploraven, l'un i l'altre; David era el qui més plorava. Jonatan li va dir: "Ves-te'n en pau. Del que hem jurat nosaltres dos pel nom del Senyor, que el Senyor mateix en sigui testimoni

entre tu i jo, entre la meva descendència i la teva per sempre'». El dolor de David davant la mort de Jonatan en 2Sa 1,26 és molt inspirador de l'amor ('*āhābā*) entre els dos.

Com assenyala Alegre,²² l'AT mostra, sense problemes, la relació de David i Jonatan amb uns trets que semblen implicar l'amor homosexual de dues persones en principi bisexuals.

Rut i Noemí (Llibre de Rut)

Però Rut va contestar: «No insisteixis que et deixi, que em separi de tu i me'n torni! On vagis tu, vull venir-hi jo; on visquis tu, vull viure-hi jo. El teu poble serà el meu poble, el teu Déu serà el meu Déu. On moris tu, allí moriré jo i allí seré enterrada. Només la mort ens podrà separar [...]». (Rt 1,16-17)

El llibre de Rut rep el nom de la seva protagonista, una moabita que, una vegada mort el seu marit, un jueu emigrat al país de Moab, segueix la seva sogra Noemí quan aquesta retorna a Betlem. Després d'un seguit de situacions estructurades més o menys d'acord amb les lleis del matrimoni, Rut es casa amb Booz, parent de Noemí, i té un fill, Obed, que és presentat com el pare de Jessè i l'avi de David.

Rut, moabita, estrangera, és capaç de renunciar al seu poble i acceptar la fe d'Israel. L'afecte i l'estreta relació de confiança entre Rut i Noemí en una societat patriarcal i en una actitud d'obertura cap als pobles no jueus fan d'aquesta història una font d'inspiració per a tota mena de dones unides sense que hi tingui importància l'edat, la nacionalitat o la religió. Molt inspi-

rador és que el verb hebreu «unir-se» (*dāvak*) que apareix en el llibre de Rut sigui la mateixa paraula que es fa servir en Gn 2,24 per descriure la relació d'un home i una dona en matrimoni. La determinació de Rut es va confirmant al llarg de tot el llibre.

El miracle de Jesús al criat del centurió (Mt 8,6-13) i (Lc 7,1-10)

Un centurió l'anà a trobar i li suplicava: «Senyor, el meu criat és a casa al llit amb paràlisi i sofreix terriblement». (Mt 8,5-6)

[...] El centurió l'apreciava molt (Lc 7,3).

Actualment, el passatge de la font Q del miracle de Jesús efectuat en el criat del centurió és revisat pels biblistes. El noi (*pais*) en Mateu i Lluc, o criat (*doulos*) en Lluc, era «benvolgut», «valuós» (*entimos*) en aquest últim evangeli. Com és possible per a un oficial romà pagà que viu a Cafarnaüm? Diversos especialistes²³ assenyalen que, d'acord amb les recerques històriques, tots saben que aquests oficials pagans tenen relacions entre homes, que tenen esclaus «sexuals». Els seus criats són els seus amants. Però a Jesús no li interessa gens, tot això. No pregunta ni tan sols al centurió quina mena de noi és, el guareix i prou. És segur que el centurió era homosexual? És clar que no! Però qualsevol ho podria sospitar. El centurió sap que l'amor pel seu criat seria considerat indecent, i pagà, i no és digne que Jesús entri a casa seva. Jesús elogia la seva fe i no fa cap pregunta sobre aquella relació.

Cap a una exegesi inclusiva

La PCB²⁴ afirma en conclusió que l'examen exegetíc realitzat sobre els textos de l'Antic i el Nou Testament ha tret a la llum elements que han de ser considerats en una valoració dels aspectes ètics de l'homosexualitat. Certes formulacions dels autors bíblics, així com les normes disciplinàries del Levític, requereixen una interpretació intel·ligent que salvaguardi els valors que el text sagrat mira de promoure, evitant així de repetir al peu de la lletra tot el que comporta trets culturals d'aquella època. La contribució oferta per les ciències humanes, juntament amb la reflexió de teòlegs i moralistes, serà indispensable per a una adequada exposició del problema, només esbossada en aquest document. A més, caldrà una atenció pastoral, sobretot pel que fa a les persones, per realitzar aquest servei del bé que l'Església ha d'assumir en la seva missió en favor de la humanitat.

Per la seva banda, Alegre²⁵ conclou que l'estudi dels textos bíblics que es refereixen d'alguna manera a la sexualitat ens ha mostrat que, des de la Bíblia, no podem resoldre el debat actual sobre l'homosexualitat. Perquè no és la qüestió actual la que preocupa els diferents autors bíblics. Cap dels textos bíblics que s'han utilitzat en aquest debat per condemnar l'homosexualitat en general no permeten aquesta interpretació. Això ens obliga a repensar, de manera radical, els nostres judicis morals i les nostres reflexions teològiques

sobre l'homosexualitat. I això precisament per fidelitat a la Bíblia (i a Jesús de Natzaret) que, com s'ha vist, ens obliga a tenir molt present el context sociocultural concret de qualsevol norma moral i de prohibició ètica. Se'ns demana, per tant, una reflexió molt profunda i seriosa sobre aquest tema, que ens ajudi a alliberar-nos de molts prejudicis i a aprofundir en el tarannà evangèlic. Una reflexió que ens porti a una autèntica pràctica evangèlica i a ser «Bona Nova» en un món que margina, injustament, les persones homosexuals.

Voldria finalitzar amb les inspiradores paraules de Pau als cristians de Galàcia. En la secció 3,1-5,12 de la carta, Pau busca arguments per fer veure als gàlates que Jesucrist ens ha portat la llibertat i que no s'han de deixar arrossegar altra vegada per l'esclavitud de la Llei. La promesa de Déu està destinada a tots per mitjà de la fe en Jesucrist:

Ja no hi ha jueu ni grec, esclau ni lliure, home ni dona: tots sou un de sol en Jesucrist. (Ga 3,28)

Avui dia aquestes paraules són també inspiradores per a heterosexuals i persones gais i lesbianes, per a bisexuals, transsexuals i intersexuals i persones Queer. Totes mereixen també el reconeixement de l'Església catòlica. I igualment són inspiradores per a cristians i no cristians, tots són cridats a ser lliures i iguals per construir junts un món de Justícia, sense discriminacions de cap mena, amb ple reconeixement.

CONDICIÓ HUMANA CREIENT I SEXUALITAT

Montserrat Escribano Cárcel

L'Església d'aquest temps sinodal té l'oportunitat de traspasar el «marc de l'acolliment» en el qual s'ha instal·lat respecte a les anomenades minories sexuals o a les dones per transitar cap a un espai de reconeixement i de diàleg fecund des del qual pensar la complexitat de la sexualitat i del sexe, així com el dret d'aparició de totes les persones creients.

L'última encíclica del papa Francesc, en un apartat que titula «Sense fronteres», diu que: «Si algú creu que només es tractava de fer funcionar millor el que ja fèiem, o que l'únic missatge és que hem de millorar els sistemes i les regles ja existents, està negant la realitat» (*Fratelli tutti* 7). Ara que comencem a transitar des d'un xoc pandèmic²⁶ cap a un món diferent ens preguntem quina és la «realitat» a la qual es refereix el pontífex i quin altre sentit podem donar-hi com a creients, per no negar-la. D'una banda, tenim la certesa que comencem un temps diferent, però, de l'altra, desconexem els contorns del món que tot just apunta. Així que, saber en què consisteix la reali-

tat i com ens hi podem situar resulta una tasca complexa. No obstant això, l'experiència creient i la dinàmica de la fe afirmen que l'esperança és un do que «esquerda» la realitat i permet entreveure circumstàncies diferents que abans no existien. L'esperança «anuncia» el que encara no existeix.

En aquesta reflexió volem apel·lar al do capaç d'orientar-nos enmig d'una realitat incerta. Recorrem també a la dinàmica de la gràcia que transforma els nostres marcs comprensius i actua, en nosaltres i en l'Església, convidant-nos a la conversió personal i a la reforma del cos eclesial. Tots dos, do i gràcia quan s'esdevenen, assenyalen possibilitats i obren espais de pensa-

ment anteriorment improbables en la nostra Tradició. En aquests moments, son vies necessàries per a no negar la realitat respecte a la sexualitat aconseguint així reconeixement ple de les dones i als seus drets com a creients, i així aconseguir un *consensus fidelium*.

Sexualitat, llibertat i dignitat

La realitat actual, marcada per aquests anys de pandèmia, ha aguditzat de manera dramàtica les pobres materials ja existents, però també ha deixat al descobert les fràgils costures de la dignitat on s'entretéixeix l'existencial i el creient. Aquestes «costures» són múltiples i actuen al mateix temps modelant les nostres existències personals, culturals i eclesials. La sexualitat i les maneres de relació íntimes o familiars són elements necessaris d'aquestes realitats, i ara apareixen encara més exposades entre aquests «plecs» ja afeblits. La seva importància radica en el fet que tant la dignitat com la sexualitat travessen per complet la vida humana i la temporalitat de l'existència. Per aquest motiu no poden quedar al marge de la reflexió creient quan ens referim a la llibertat, a l'autonomia i a la protecció dels drets humans.

La fe en la creació humana —a imatge i semblança del Déu amor— es comprèn també com a sexuada i, per tant, com a font de goig i de dolor. A més, en els nostres dies, la sexualitat i les relacions íntimes són un assumpte ineludible. Segons Eva Illouz i Dana Kaplan, constitueixen un seguit d'idees, una matriu de valors i un marc cultural que és acompanyat per unes pràctiques que exerceixen un pode-

rós impacte sobre les relacions i les institucions. Fins i tot, com aquestes sociòlogues afirmen, la sexualitat i la llibertat sexual s'han convertit en: «un principi fonamental de la societat occidental moderna capaç de condensar el valor i la pràctica de la llibertat o, més exactament, de la llibertat personal».²⁷

En la nostra cultura, el sexe i la sexualitat són atributs de la persona, fonts identitàries que caminen tenint al costat, o almenys seria desitjable que ho fessin, la igualtat i la dignitat humana. D'altra banda, encara que la vida sexual ja no depengui com antany de les institucions tradicionals de control, com ara la família o les esglésies, l'experiència de la salvació i de la vida de la gràcia per a les persones creients discorre encara a través de la seva sexualitat, amb independència de com s'expressi. D'aquí que una de les qüestions que hauríem de considerar és de quina manera s'està legitimant la sexualitat de les persones creients. Per aquest motiu, per buscar respostes adequades, hauríem de considerar aquestes realitats, els seus comportaments, maneres d'aparició i de representació cultural des de la responsabilitat i la fondària de la consciència. Moltes persones hem de lluitar contínuament amb biaixos i prejudicis implícits que disminueixen la nostra credibilitat eclesial. Els estereotips actuen tenint conseqüències perilloses en la vida quotidiana, com la pèrdua d'oportunitats laborals, el silenciament, la negació de la participació sacramental plena o l'exclusió de la comunitat creient.²⁸ Hem de buscar un marc teològic, més enllà de la bona voluntat expressada en termes d'«acollida» o d'acompanyament pastoral, on la llibertat, la igualtat i la justícia si-

guin preservades pel Magisteri, el dret eclesiàstic i les institucions eclesials.

No negar la realitat

Termes com «llibertat», «dignitat», «igualtat», «creences religioses» o «Tradició» s'entrellacen i cobren sentit en uns contextos culturals determinats que els legitimen. En el cas de les nostres societats occidentalitzades, cadascun d'ells s'acompanya de conceptes com ara: «sexe», «sexualitat», «gènere», «amor», «consentiment», «lliure elecció», «satisfacció», «desig», «patriarcat» i, en el cas de ser creients, també apareix la possibilitat del «pecat». Junts conformen un marc d'intel·ligibilitat de la fe en el qual ens movem i pensem la realitat. No obstant això, la realitat alberga maneres cognitives, formes i expressions injustes que impedeixen que l'Església sigui sempre un espai misericordiós de salvació per a moltes històries personals. La intel·ligibilitat de la fe descriu una llarga trajectòria de comprensions poc encertades sobre la sexualitat que, com assenyala Javier Gafo, han estat consensuades i legitimades per la Tradició i el Magisteri, i no poden continuar sent menystingudes.²⁹

Potser una d'aquestes formes de legitimació és que fa molt temps que centrem la reflexió sobre la sexualitat —tant heterosexual com homosexual o bisexual— en les pràctiques, en la seva biologia, en la seva pertinència social i, especialment, en la incomoditat que generen. Podria semblar que les reflexions sobre la moral sexual han quedat atrapades en sistemes lògics monocausals l'únic centre dels quals és la

conducta. Des d'aquest prisma s'han elaborat al llarg de la història eclesial la major part dels discursos, imaginacions lingüístiques i elements simbòlics amb els quals es van estipular les relacions sexuals adequades, distingint-les de les inacceptables. La tradició dogmàtica i el Magisteri han anat emmagatzemant en el seu interior significats amb els quals han nomenat, classificat i sancionat la sexualitat i el sexe, donant pas així a una moral catòlica condensada en un articulat del Dret canònic.

Aquesta manera normativa de distingir, classificar i definir, compartit també més enllà de l'àmbit eclesial, ha creat representacions i metàfores culturals amb les quals s'han elaborat les idees de la masculinitat, de la feminitat, de l'heterosexualitat i de l'homosexualitat. Cadascuna d'elles té una genealogia i una història eclesial on han anat creixent. A més, en totes hi ha subjacent una idea comuna d'«universalitat». Aquest terme pivota al voltant de la comprensió del què és l'humà i, especialment, d'allò que no ho és. És a dir, la idea normativa d'«universalitat» coincideix amb la idea que tradicionalment tenim d'home. Aquesta última crida l'atenció que sempre hagi estat una idea elaborada per oposició. Així, «home» és allò que no és dona, que no és naturalesa, que no és homosexual o que no és negre, llista que podria allargar-se encara més. La qüestió, llavors, és: què és la resta que no és «home»? Si això és veritat, l'exercici de nomenar la realitat amb valor universal podria haver estat una pràctica pròpia dels qui han posseït el poder i dominat el llenguatge eclesial. Aquesta responsabilitat els va permetre legitimar, definir i

delimitar allò que havia de ser anomenat, el que podia aparèixer en l'espai institucional i sagrat i, en definitiva, el que havia de ser estimat i salvat.

«Fronteritzar» l'espiritual

Al mateix temps, sabem que l'Església, com a persones convocades pel Déu trinitari, hem estat també cridades a la catolicitat, per aquest motiu la santedat que l'habita resideix en la seva possibilitat sacramental. Aquesta dimensió sacramental de la catolicitat contrasta, doncs, amb la idea d'«universalitat» que roman en el seu interior i que dona peu a una visió homogeneïtzada del sexe i de la moral sexual. De manera que una de les qüestions encara no resoltes és que la idea d'universalitat i de com definir l'ésser humà ha estat formulada a partir de la idea mitologitzada d'un home blanc heterosexual capaç de mostrar una conducta adequada.

La idea normativa d'universalitat que hi ha subjacent en el Magisteri pot haver-se confós sovint amb la d'uniformitat. Si això és d'aquesta manera, aquest marc comprensiu podria estar reduint la vida sexual i la complexitat del sexe i del nostre ser relacional a la «conducta», i aleshores es podria amagar i tenallar la diversitat que hi resideix a canvi de concedir, dins d'una cultura clerical, una certa seguretat i determinats privilegis per a alguns.

La vida humana, la seva intimitat i mutualitat no pot ser reduïda a un comportament ni a l'expressió de la seva conducta. Quan aquestes maneres de pensament apunten, generen «asimetries humanes» que reforcen, com

remarca el papa Francesc, les «fronteres» i projecten «les ombres d'un món tancat». El sofriment, la injustícia, l'absència de reconeixement i de cura, l'exclusió o el silenciament són indicadors de biografies obligades a la invisibilitat i sotmeses al menyspreu de la seva sexualitat.

L'ideal de conducta eclesial ha estat l'heteronormativitat, que ha actuat com una ideologia imposada per a moltes persones en la nostra extensa història eclesial. Tanmateix, ha arribat el moment de reclamar canvis, reformes i conversions profundes pròpies d'un Déu trinitari que manifesta la seva proximitat, una proximitat per a tota la humanitat.³⁰ Si no es fa així, els efectes asimètrics que provoquen els models heteronormatius i el patriarcat podrien danyar l'autoconcepte i l'autoestima tant personal com eclesial (cf. FT 52) o, fins i tot, podrien negar el dret a existir de molts creients (FT 15). Com a Església hem de ser conscients que estem al davant d'una situació perillosa de «fronterització espiritual». Aquesta situació donaria pas a un «infern del que és igual»,³¹ seguint l'expressió del filòsof Byung-Chul Han, en què es difuminaria la diversitat i s'esborraria el que és diferent. Aquest panorama dificulta en molt el seguiment de Jesús i provoca l'empobriment moral de l'Església.

Des de la seva *sensus fidei fidelium*, la comunitat eclesial té la capacitat, animada per l'Esperit Sant, de reconèixer que la realitat ha de ser modificada i traspasada si no volem continuar negant-la. No deixar-nos animar seria impedir que la vida personal i eclesial pogués aconseguir la plenitud i la *dynamis* a la qual ha estat cridada. Per

contra, una mirada agraciada sobre la sexualitat permet percebre-la com a espai d'acolliment, de trobada, de cura, de solidaritat i d'amistat necessària per gaudir gojosament del sacramental i assaborir la salvació sense mesura que se'ns ofereix.

Esquerdar la realitat

L'Església, habitada per aquest Esperit, es reconeix també com a «cos inquiet».³² Aquesta imatge suggereix que el cos eclesial és una realitat oberta i sinodal que alberga en el seu interior vides molt diverses. La filòsofa Simone Weil ens recordava la distància que hi ha entre el que s'és i allò que s'estima. La distància que ofereix el diferent, afirmava Weil, genera la possibilitat que sigui estimat.³³ Assenyalar aquesta «distància» que es dona també entre la humanitat i el déu trinitari ens fa comprendre que l'amor sempre sorgeix a partir del diferent, del que no controlem, del que ens excedeix. Llavors, podem preguntar-nos per què la diversitat sexual o les persones LGTBIQ+ són una incomoditat a l'interior de l'Església? Per què existeixen sexualitats i maneres de viure el sexe la presència de les quals molesta? Per què són vides que han estat reduïdes a una conducta? Per què determinades biografies no poden ser reconegudes o es comprimeixen en pràctiques qualificades de desviades o pecaminoses? O bé, per què són tantes les persones obligades a guardar silenci o a roman-dre invisibilitzades en les seves comunitats eclesials o religioses?

Són molts els dubtes, però les persones batejades podem aferrar-nos a una

esperança evangèlica capaç de transgredir qualsevol límit, inclosos els que presenta la nostra Tradició. La raó és senzilla ja que són moltes, massa, les persones que encara viuen amb temor, que es veuen obligades a dissimular o fins i tot a mentir a causa de la seva orientació sexual. Cadascuna d'aquestes situacions projecta «ombres» sobre els nostres marcs cognitius i espirituals sostenint desigualtats i asimetries. Enfront d'això, tenim l'esperança sorgida de la Gràcia. Sant Pau la va anomenar com allò que succeïa «malgrat tota esperança» (Rm 4,18) perquè brolla de la relació amb un Déu amant que orienta i possibilita el sentit ple de les nostres existències. L'esperança no s'esdevé sense mobilitzar els nostres marcs cognitius i creences. Aquesta mobilització existencial és una manera d'esquerdar i d'aprofundir que permet percebre que una cosa diferent pot estar brollant. Encara que, per a això, necessiti canvis i estructures que hi donin possibilitat.

Un nosaltres possible i visible

En aquests moments en què la realitat es presenta barrejada amb la incertesa, la por i la desgràcia, discorre també en paral·lel amb la possibilitat de trobar-nos amb aquesta esperança «audaç» capaç d'eixamplar la vida, tota vida (FT 55). No obstant, per bé que ni la conversió ni l'esperança que anomeno passen per alt les complexitats d'una realitat creient que es barreja amb la tradició heretada i amb el contingut d'una doctrina transmesa que és virtuosa, però també nociva. Al mateix temps, l'esperança i la conversió provoquen una mirada crítica que obre la

possibilitat que tota dificultat pugui ser «traspasada». Per aquest motiu, analitzar des de l'evangeli la sexualitat, el sexe i les relacions entre homes i dones no hauria de ser només un intent de «recuperar» el que es troba a faltar o, senzillament, un esforç per «millorar» les regles existents si no que, com diu el papa Francesc, ha de ser una oportunitat per orientar-nos de nou cap a la construcció d'un «nosaltres possible» (FT 17).

La incomoditat del cos inquiet eclesial

Certs marcs d'intel·ligibilitat acullen en el seu interior comprensions esbiaixades sobre la moral sexual cristiana o bé no ajuden a aprofundir prou en les possibilitats que va obrir el concili Vaticà II. Aquests marcs estrets assignen a determinades orientacions sexuals llenguatges i retòriques que se serveixen de termes com: desviació, malaltia, orientació errònia, sodomia... i fins i tot han arribat a qualificar-les de conductes pecaminoses i il·legítimes. El recurs continuat d'alguns pastors, sacerdots i creients d'aquest vocabulari perpetua, d'una banda, les asimetries morals i, de l'altra, serveix per assenyalar, denunciar i perseguir vides que són titllades de conductes reprovables o desviades de manera que les seves possibilitats d'existir i el seu dret d'aparició queden minvats.

Sovint, la sexualitat i el sexe han estat percebuts com a espais per a les relacions contractuals del que ha de practicar-se i per guanyar la salvació. Les mateixes relacions matrimonials, sota el prisma del llenguatge utilitzat pel

dret canònic, interpreten la vida sexual de la parella des de la finalitat de la procreació o l'educació de la prole. Tanmateix, lluny de les lleis contractuals la vida de la gràcia ens recorda, com dirà sant Pau, que som temple de la *Ruah* i que no ens pertanyem (1Co 6,19).³⁴ Això suposa que cada història albergada en una corporalitat, com també tot el cos de l'Església, són espais sagrats per assaborir aquesta gràcia desbordada i vessada. La qüestió que hauriem d'abordar llavors és de quina manera, com a Església, estem llegint la diversitat dels cossos i les seves relacions. Fins i tot podríem preguntar-nos, en aquest temps sinodal, qui ha de legitimar la corporalitat i quines polítiques de gènere hauriem d'establir.

Perquè l'Església sigui un cos inquiet de salvació necessitem canviar els nostres marcs d'intel·ligibilitat teològics respecte a la sexualitat, el sexe, les relacions i a com s'estableixen la nostra identitat i subjectivitat creient. El paradigma únic no pot ser el d'unes conductes que considerem acceptables enfront de la resta qualificades de reprovables. És cert que, des de fa uns anys, com a Església estem practicant l'«acolliment» en el cas de les persones LGTBIQ+ i el reconeixement a les dones. La simbologia a la qual es recorre és la d'Església com a mare capaç d'acollir. Tot i això, la incomoditat apareix i molts d'aquests grups assenyalen que ja són Església i que per tant no necessiten ser «acollits», sinó reconeguts i amb els seus drets eclesials respectats. El paradigma de l'acolliment crea un marc estret d'intel·ligibilitat en què les persones LGTBIQ+ continuen sent compreses a partir de les seves pràctiques sexuals i

en el cas de les dones, la seva capacitat reproductiva i maternal.

La conversió dels nostres marcs teològics per allunyar-nos de situacions injustes, patriarcals o homòfobes necessita acompanyar-se d'una reordenació institucional i jurídica. El recurs a l'església-mare no deslliura de reconèixer els drets subjectius de cada batejada ni d'acompanyar-les d'un sistema de garanties que assegurï la dignitat i els seus drets fonamentals. La imatge d'una Església que acull no ha d'oblidar que està sempre en camí perquè somia, al costat del Déu trinitari, amb la superació de qualsevol mal, abús, silenciament o violència.

Tanmateix, malgrat el dinamisme que habita l'Església, una part de la nostra lògica creient està arrelada encara a claus de puresa i sacrifici. La imatge de l'Església, semblant a una mare que acull i perdona, no és acceptable mentre les persones homosexuals experimentin que la discriminació patida i els estereotips patriarcals les converteixen en «éssers apàtrides». És a dir, traslladant aquesta idea política de Hannah Arendt,³⁵ son moltes les creients que se senten sense la possibilitat d'una vinculació eclesial plena. La sexualitat i el sexe han d'ampliar els seus

marcs creients per poder donar cabuda a la corporalitat de les dones que, excedeix en molt, la seva possibilitat de ser mare o esposa. Els seus cossos, la seva expressió sexual, ha constituït un espai per a l'abús i la violència. Per aquest motiu la bella imatge de l'Església com a mare i esposa és avui un signe contestat que necessita ser resignificat amb urgència.

Com he esmentat, «l'esperança» cristiana és provocativa i sovint brolla de l'incòmode, del dolor, de la ràbia.³⁶ La presència del comprometedor actua en l'Església com a llàntia evangèlica i, segons Lluc: «Quan algú encén una llàntia, no la posa en un lloc amagat o sota una mesura, sinó en el portallànties, perquè els qui entren en vegin la claror». (Lc 11,33).³⁷ Si la idea d'església-mare recorda qui té el poder i pren les decisions, la imatge de la llàntia assenjala que és una realitat present, senzilla, però que conté el potencial d'il·luminar a la resta. La totalitat de la sexualitat, del sexe o de les relacions familiars necessiten ser contextualitzades i confrontades dins d'un procés de promoció humana integral. Ara la realitat de les dones o de les persones LGTBIQ+ son la llum que il·lumina. Així sia!

1. PEW RESEARCH CENTER (2020). *The Global Divide on Homosexuality Persists*, EE.UU: PRC.
2. ILGA WORLD (2020). Lucas Ramón Mendos, Kellyn Botha, Rafael Carrano Lelis, Enrique López De La Peña, Ilia Savelev i Daron Tan. *Homofobia de Estado 2020: Actualización del Panorama Global de la Legislación*, Ginebra: ILGA World.
3. ILGA WORLD (2020). Lucas Ramón Mendos. *Poniéndole límites al engaño: Un estudio jurídico mundial sobre la regulación legal de las mal llamadas «terapias de conversión»*, Ginebra: ILGA World.
4. DURO PARRILLA, Alejandro (2020). *El suicidio en gays, lesbianas y bisexuales adolescentes*, Madrid: Universidad Autónoma de Madrid (UAM).
5. ILGA-EUROPE (2022). *Annual Rainbow Europe Map and Index 2022*, Brusel·les: Ilga-Europe.
6. MINISTERIO DEL INTERIOR (2022). *Informe sobre la evolución de los delitos de odio en España 2021*, Madrid: Ministerio del Interior.
7. FEDERACIÓN ESTATAL DE LESBIANAS, GAIS, TRANS Y BISEXUALES (FELGTB) (2019). *Informe 2019*, Madrid: Felgtb.
8. EUROPEAN UNION AGENCY FOR FUNDAMENTAL RIGHTS (2021). *Encouraging Hate Crime Reporting*, Luxemburg: Publications Office of the European Union.
9. EUROPEAN UNION AGENCY FOR FUNDAMENTAL RIGHTS (2020). *A long way to go for LGBTI equality EU-LGBTI II*, Luxemburg: Publications Office of the European Union.
10. EUROPEAN COMMISSION (2019). *Special Eurobarometer 493. Report on Discrimination in the EU, October 2019*, Luxemburg: Publications Office of the European Union.
11. PEW RESEARCH CENTER (2020). *The Global Divide on Homosexuality Persists*, EUA: PRC.
12. SAGRADA CONGREGACIÓN PARA LA DOCTRINA DE LA FE (1975). *Declaración acerca de ciertas cuestiones de ética sexual*.
13. *Catecismo de la Iglesia Católica* (1992).
14. CONGREGACIÓN PARA LA EDUCACIÓN CATÓLICA (2005). *Instrucción sobre los criterios de discernimiento vocacional en relación con las personas de tendencias homosexuales antes de su admisión al seminario y a las órdenes sagradas*.
15. ONU (2008). *Declaración de la Asamblea General sobre orientación sexual e identidad de género*, Resolución A/63/365.
16. THE OBSERVATORY ON THE UNIVERSALITY OF RIGHTS (2021). *Rights at Risk, Time for Action, Observatory on the Universality of Rights Trends*.
17. PAPA FRANCESC (2013). *Viaje apostólico a Río de Janeiro con ocasión de la XXVIII jornada mundial de la juventud. Conferencia de prensa del santo padre Francisco durante el vuelo de regreso a Roma, Domingo 28 de julio de 2013*.
18. RICE 2020 (2020). *Rainbow Index of Churches in Europe 2020*.
19. ROMERO, Pablo (2015). «*Uniones homosexuales: ¿Rechazo? ¿Misericordia? ¿Reconocimiento?*», Mensaje, Santiago de Chile.
20. PONTIFICIA COMISIÓN BÍBLICA (2019). *¿Qué es el hombre? (Sal 8,5), Un itinerario de antropología bíblica*, Madrid: BAC-documentos 75. Original: PONTIFICIA COMISIÓN BÍBLICA (2019). *Che cosa è l'uomo?» (Sal 8,5), Un itinerario di antropologia biblica*, pp. 189-199.
21. ALEGRE, Xavier (2000). *La Bíblia i l'homosexualitat: aportació dels estudis exegètics ac-*

- tuals, a MIRABET MULLOL, Antoni & 48 COL·LABORADORS/ES (2000), *Homosexualitat a l'inici del segle XXI*, Barcelona: Claret, p. 410-421.
22. VILÀ, Enric (2012). *Biblia i homosexualitat. L'exegesi dels textos*, Barcelona: Ateneu Universitari Sant Pacià, Institut Superior de Ciències Religioses de Barcelona (ISCREB), Tesina de llicenciatura.
 23. ALEGRE, Xavier (2000). *Op. cit.*, p. 414.
 24. VILÀ, Enric (2016). *L'esclavatge a la Bíblia, El miracle de Jesús al criat del centurió a Mt 8,6-13 i paral·lels*, Barcelona: Ateneu Universitari Sant Pacià, Facultat de Teologia de Catalunya, Tesina de llicenciatura.
 25. PONTIFICIA COMISIÓN BIBLICA (2019). *Op. cit.*, p. 199.
 26. ALEGRE, Xavier (2000). *Op. cit.*, p. 421.
 27. MATEOS, Oscar (2021). *El shock pandèmic*. Barcelona: Cristianisme i Justícia, Quaderns, núm. 221.
 28. ILLOUZ, Eva i KAPLAN, Dana (2020). *El capital sexual en la Modernidad tardía*. Barcelona: Herder.
 29. POSEY, Kamili (2021). *Centering Epistemic Injustice. Epistemic Labor, Willful Ignorance, and Knowing Across Hermeneutical Divides*. Londres: Lexington Books.
 30. «Hay que reconocer que la tradición de la Iglesia se sitúa en un contexto cultural, del que ella misma es parcialmente responsable, incapaz de poder percibir toda la complejidad del comportamiento homosexual [...] Es importante tener en cuenta cómo la Iglesia ha ido afrontando a lo largo de los siglos el problema de la homosexualidad, pero siempre hay que subrayar que lo que los autores medievales o de los Manuales tenían delante cuando discutían el problema de la homosexualidad, era muy distinto de lo que hoy tenemos ante nosotros, como moralistas, al enfrentarnos con la difícil problemática de la homosexualidad». GAFO, Javier (1981). «Cristianismo y homosexualidad. Luces y sombras de una interpretación histórica», a VV. AA. *Homosexualidad: ciencia y conciencia*. Citat per DE LA TORRE, Javier (2020). «La Tradición de la Iglesia: Entre la sombra de Sodoma y las listas de pecados-vicios» a DE LA TORRE, Javier (ed.). *Homosexualidades y cristianismo en el siglo XXI*. Madrid: Dykinson, p. 117
 31. ESCRIBANO, Montse i TORRES, Pepa (2021). *Las mujeres y los liderazgos en la Iglesia. Memorias e identidades eclesiales*. Bilbao: Frontera Hegian.
 32. HAN, Byung-Chul (2017). *La expulsión de lo distinto*. Barcelona: Herder.
 33. NOCETI, Serena (2018), «Reformas que veremos las mujeres en la Iglesia» en VIDAL, Mireia (ed.). *Reforma y reformas en la Iglesia. Miradas críticas de las mujeres cristianas*. Estella: Verbo Divino, p. 107-126.
 34. WEIL, Simone (2021). *La gravetat i la gràcia*, Barcelona: Fragmenta.
 35. «¿No sabeu que el vostre cos és temple de l'Esperit Sant que heu rebut de Déu i que habita en vosaltres? ¿No sabeu que no sou vostres? Heu estat comprats pagant un preu: glorifiqueu Déu en el vostre cos!».
 36. ARENDT, Hannah (2002). «La Decadencia de la Nación-Estado y el Final de los Derechos del Hombre» a ARENDT, Hannah (ed.). *Los Orígenes del Totalitarismo*. Madrid: Alianza, p. 392-438.
 37. Remedios Zafra afirma que «no hay esperanza que no surja de un desvío de lo siempre igual» ni tampoco «hay nada que nos haya hecho cambiar que no haya venido por una desazón o por una incomodidad» a ZAFRA, Remedios (2022), *Frágiles. Cartas sobre la ansiedad y la esperanza en una nueva cultura*. Barcelona: Anagrama.
 38. En l'evangeli la imatge de la llàntia apareix a: Mt 5,15; Mc 4,21; Lc 8,16; Lc 11,33; Lc 11,36 i Lc 15,8. En aquests versets destaca aquest senzill artefacte que ha de trobar el seu lloc adequat per a que pugui complir la seva funció. D'aquí, que els evangelistes repetixin que no tindria sentit que la seva visibilitat fos amagada, encoberta, tapada o dissimulada. En canvi, ha de trobar el seu lloc adequat, el portallànties. D'aquesta manera «els qui entrin» es trobaran amb la llum (Lc 8,11) i fins i tot, poden dissipar les ombres. Considero que és una bella imatge per a somniar nous camins eclesials.

PREGUNTES PER A LA REFLEXIÓ

1. James Martin en el pròleg es fa un seguit de preguntes que són el punt de partida d'aquest quadern. De totes elles en recordem una per a la reflexió. Per què ha estat tan difícil a l'Església catòlica atansar-se a les persones LGTBIQ+?
2. En que consisteix la «cultura de la trobada» que el papa Francesc destaca sovint, i que suposaria per a les persones LGTBIQ+?
3. Com definiries amb les teves paraules els tres paradigmes en els que s'ha situat l'Església catòlica en relació a les persones LGTBIQ+: el paradigma de la por, el paradigma de la misericòrdia i el paradigma del reconeixement? Què aportaria de novetat el paradigma del reconeixement? És suficient?
4. Quines haurien de ser les característiques d'una exegesi inclusiva que permetés escapar d'una interpretació literalista dels textos bíblics?
5. La teòloga Montserrat Escribano afirma en la darrera part d'aquest quadern «La idea normativa d'universalitat coincideix amb la idea que tenim d'home». Estàs d'acord amb aquesta afirmació? De quina manera aquesta «universalitat» ha anat en contra del reconeixement de la diversitat?
6. L'autora parla de la necessitat d'«esquerdar la realitat». Què hauria de passar en l'Església perquè això fos possible?

Cristianisme i Justícia (Fundació Lluís Espinal) és un centre d'estudis creat a Barcelona l'any 1981. Agrupa un equip de voluntariat intel·lectual que té per objectiu promoure la reflexió social i teològica per contribuir a la transformació de les estructures socials i eclesials. Forma part de la xarxa de centres Fe-Cultura-Justícia d'Espanya i dels Centres Socials Europeus de la Companyia de Jesús.

Quaderns CJ

Darrers títols

- 221. *El shock pandèmic*. O. Mateos
- 222. *Passió, mort i resurrecció dels drets humans*. J. Ordóñez
- 223. *Llum i ombres*. J. I. González Faus
- 224. *La veritat segrestada*. J. García del Muro, F. J. Vitoria i S. Herrera
- 225. *El coronavirus: mirall de creences*. Josep F. Mària
- 226. *Recuperar els béns comuns, reivindicar el bon viure*. J. Carrera i D. Murillo
- 227. *Saviesa divina*. J. I. González Faus
- 228. *El malbaratament d'aliments*. J. C. Romero i J. Tatay
- 229. *El reconeixement de les persones LGTBIQ+ en l'Església*. M. Escribano i E. Vilà

La Fundació Lluís Espinal envia gratuïtament els quaderns CJ.
Si desitgeu rebre'ls, demaneu-los a:

Cristianisme i Justícia

Roger de Llúria, 13, 08010 Barcelona
93 317 23 38 • info@fespinal.com
www.cristianismejusticia.net

També podeu descarregar-los a:
www.cristianismejusticia.net/quaderns

